

УДК 330(075)

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ "ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ"

Стаценко Ю.

Студентка Факультету Економіки і Права ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Вступ. Дослідження стану і тенденцій розвитку сучасних економічних систем показує, що на початку ХХІ ст. відбувається поступова зміна ролі людини у суспільному виробництві, що зумовлює необхідність використання якісно нових моделей використання робочої сили. Основу цих моделей складає теза про те, що невід'ємною складовою успішного економічного розвитку країни є орієнтація на розвиток людини, її постійне вдосконалення і підвищення кваліфікації. З огляду на це, дослідження теоретичних і практичних аспектів формування, розвитку і оцінки людського капіталу є актуальним науково-практичним завданням.

Аналіз останніх публікацій. Теоретичні і практичні аспекти вивчення проблем формування, розвитку і оцінки людського капіталу досить докладно висвітлені в роботах відомих зарубіжних і українських вчених, зокрема Г. Беккера, Б. Вейсброда, Х. Гарднера, Л. Каца, Р. Нельсона, Д. Парсона, М. Спенса, Дж. Хекмана, Р. Лукаса, Т. Шульца, В. Антонюк, В. Билкова, О. Богашко, І. Ільїної та ін. Однак питання, пов'язані із дослідження сучасних теоретичних підходів до визначення економічної сутності поняття "людський капітал" є все ще залишаються недостатньо вивченими і потребують подальшого наукового опрацювання.

Значну увагу ролі людини в економічному прогресі людства приділяв й К.

Маркс. Він, на відміну від попередників, у своїх дослідженнях використовував категорію “робоча сила”. На думку Маркса, ціна праці, яка дорівнює величині заробітної плати, повинна забезпечувати найманому працівнику відповідний рівень життя та слугувати основою для розширеного відтворення його робочої сили. Як бачимо, на думку К. Маркса, відмінності в оплаті праці залежно від майстерності, досвіду та кваліфікації є цілком виправданими та обґрунтованими.

Відповідно до першого підходу людський капітал визначається як інвестиції у накопичення знань, навичок, здібностей стану здоров'я, мотивації. Прибічниками даного підходу є як відомі зарубіжні, так і українські вчені, зокрема, Г. Беккер, Т. Шульц, Дж. Уолш, В. Адріанова, С. Дятлов, А. Колядин та ін. Т. Шульц під “людським капіталом” розуміє знання, навички та здібності людини, які сприяють зростанню продуктивної сили її праці [1 с. 78 - 82]. Найважливішою особливістю такого капіталу, на думку Т. Шульца, є те, що людина та її людський капітал є невіддільними одне від одного. Людським такий капітал стає тому, що є невід'ємною складовою людини. Формою такого виду капіталу визначають знання і здібності людини, які є джерелом її майбутніх доходів. У свою чергу, С. Дятлов визначає людський капітал як сформований в результаті інвестицій і накопичений людиною певний запас здоров'я, знань, навичок, здібностей, мотивацій, які цілеспрямовано використовуються в тій або іншій сфері суспільного виробництва, сприяють зростанню продуктивності праці, і, тим самим, впливають на збільшення доходів даної людини. Натомість А. Колядин під людським капіталом розуміє сформований за допомогою сукупних цілеспрямованих інвестицій запас знань, творчих здібностей, творчих навичок і умінь, культури і здоров'я, що забезпечують його власнику додаткові виробничі можливості, функціональну конкурентоспроможність і збільшення грошового доходу. Відома українська вчена В. Адріанова дає власне бачення людського капіталу, яке полягає у тому, що капітал дорівнює сумі грошових витрат (інвестицій) на формування здоров'я (від народження до досягнення віку активної трудової діяльності), на придбання знань, досвіду, кваліфікації, на підвищення культури поведінки в суспільстві.[2 с. 51 - 62] Людський капітал в процесі його використання зношується, а, відтак, потребує відновлення завдяки зростанню оплати праці та оздоровленню. Г. Беккер розглядав людський капітал як сукупність вроджених здібностей і набутих навичок, знань і мотивацій, доцільне

використання яких сприяє збільшенню отриманого доходу .

Згідно з другим підходом категорія “людський капітал” розглядається як сукупний запас здібностей, знань, навичок комплексних характеристик, що дозволяють індивіду отримувати більш високі доходи в майбутньому. Прибічниками даного підходу є Е. Долан, І. Фішер, Д. Богиня, Є. Грішнова, Л. Згонник, Р. Капелюшников, Р. Нурєєв.[3 с. 422 - 428] На думку відомого американського вченого Е. Долана, людський капітал — це капітал у вигляді розумових здібностей, отриманий через формальне навчання або освіту, або через практичний досвід. Російський вчений Р. Нурєєв трактує поняття “людський капітал” як сукупність усіх якостей працівника (знань, навичок, досвіду, мотивації, енергії, витривалості, здоров’я), які можуть бути використані в процесі виробництва.

Висновки. Таким чином, встановлено, що в сучасній науці сформовано чотири основні підходи до визначення людського капіталу: людський капітал як інвестиції, людський капітал як запас, людський капітал як активи, людський капітал як фактор виробництва. Подальші наукові розвідки автора будуть спрямовані у бік дослідження особливостей формування, накопичення і розвитку людського капіталу національної економіки України.

Список використаних джерел

1. Коломієць В. М. Аналіз практики функціонування людського капіталу національної економіки / В. М . Коломієць // БІЗНЕС ІНФОРМ. - №4.- 2019. -С. 78 - 82
2. Уманець Т. В., Бутенко А. І., Гриневич Л. В. Економічні детермінанти структурних змін світового ринку інноваційних технологій / Уманець Т. В., Бутенко А. І., Гриневич Л. В. // БІЗНЕС ІНФОРМ .- №1. -2020. - С. 51 – 62.
3. Красностанова Н. Е., Стоян Р. Г. / Цілі сталого розвитку в контексті формування та розвитку людського капіталу / Красностанова Н. Е., Стоян Р. Г. // (БІЗНЕС ІНФОРМ.- №2.- 2020. С. 422 - 428

